

„Kvůli permanentní nejistotě s vízy nemůže být mongolská komunita v ČR stabilní a rozvíjet se.“ Rozhovor s Ariunjural Dashnyam, ředitelkou Česko-mongolské společnosti

Tereza Rejšková

Abstrakt:

Ariunjural Dashnyam pochází z Mongolska. Před čtyřma lety založila v Plzni Česko-mongolskou společnost, která mimo jiné poskytuje právní a jiné poradenství a také pomoc v nouzi. Rozhovor se věnuje současným problémům mongolské komunity v době hromadného propouštění agenturních zaměstnanců, činnosti zmíněného občanského sdružení či úloze neziskových organizací ve vztahu k migrantům. Rozhovor se odehrál v únoru 2009.

Co Vás přivedlo k tomu založit v České republice občanské sdružení?

Původně jsem přijela studovat strojní inženýrství. Po studiích jsem pracovala ve Škodovce jako konstruktérka. Pak jsem byla několik let na mateřské dovolené. Abych neztratila kontakt s mongolskou komunitou, stala jsem se úřední tlumočnicí. Když jsem se tak u soudu, na policii, v nemocnicích setkávala s problémy Mongolů, došlo mi, že by bylo dobré založit nějakou organizaci, která bude tyto problémy pomáhat řešit. Tak jsme založili občanské sdružení.

Je pro členy mongolské komunity v ČR běžné kontaktovat občanská sdružení nebo neziskové organizace?

Většina Mongolů o českých neziskovkách ani neví. O nás se dozvídají přes mě, protože funguji jako tlumočnice už deset let a znám hodně lidí. V Plzni chodí Mongolové do Charity, ale tam se stejně jako v jiných českých neziskovkách často nedomluví. Navíc tam často ani nenajdou pomoc. Když tady někdo ztratí práci, tak je tu úplně ztracený.

Co by tedy měly podle vás neziskové organizace změnit? Jak by měly vylepšit své služby?

Organizace by měly pomáhat hned od začátku, měly by hlavně asistovat u cizinecké policie, například pomáhat vyplňovat žádosti, aby nedocházelo k neférovému jednání ze strany policie. Je velmi důležité, aby lidé organizaci znali a měli k ní důvěru. Nás třeba znají taky proto, že pro ně organizujeme různé akce, třeba sportovní. Navíc máme tu obrovskou výhodu, že tu mluvíme mongolsky. V českých neziskovkách mívají sice tlumočníky, ale problém je, že jsou zaměřené na všechny cizince bez rozdílu národnosti. Pak tam třeba Mongolové nechtějí chodit, protože se tam necítí doma, je to pro ně pořád cizí prostředí. Bylo by lepší, kdyby organizace byly zaměřené na různé komunity cizinců zvlášť.

Organizace navíc často cizince samy nevyhledávají, neinformují je o službách, které jim mohou poskytnout. Jen čekají, až k nim přijde někdo s problémem. Třeba Charita má leták, ale pochybuji, že ho roznášejí do ubytoven, kde Mongolové bydlí, myslím si, že ani nevědí, kde bydlí.

Jak hodnotíte současnou situaci Mongolů v Plzni?

Většina Mongolů v Plzni je nebo byla zaměstnána přes agentury. Město je zaskočeno, nečekalo se, že se bude propouštět. Někteří lidé po propuštění sehnali jinou práci, ale tak polovina z nich celé dny hledá práci nebo brigádu a večer se vrací na ubytovnu a čeká.

Kolik Mongolů v Plzni je nyní bez práce?

Řekla bych, že tak dvě stě.

Poskytujete těmto lidem právní poradenství?

My tady spíš poskytujeme všeobecné poradenství, radíme a pomáháme se vším možným.

Co za problémy aktuálně nejčastěji řešíte?

Teď nejčastěji řešíme ztráty zaměstnání, vyhození z ubytovny. Schováváme tady lidem věci, protože je nemají kam dát. Kde ti lidé spí ani nevím, možná na nádraží, když tu nikoho neznají.

Co je podle Vás hlavní příčinou současné neutěšené situace?

Největší chybou je, že agentury za nic nezodpovídají. Mongolové sem přijedou, agentura od nich vybere peníze, ale už ji nezajímá, jestli tady někdo najde práci nebo jaký tu má osud. Agentura vydělává z přísunu a přesunu lidí.

Jaké vidíte řešení?

Ted' jsem slyšela v televizi, že agentura by měla zodpovídat za návrat domů u těch lidí, které sem dovezla. Jenomže to také nic neřeší, agentura jen člověka obere o další peníze. Je třeba, aby stát kontroloval, jestli agentura z práce svých zaměstnanců opravdu odvádí daně. Agentury běžně na výplatní pásku píší nižší základ daně a okrádají tak stát. Kdyby agentury odváděly to, co mají, stát by měl prostředky využitelné v nouzových situacích, na sociální případy.

A jak se tyto problémy řeší uvnitř komunity?

Tak například naše sdružení shání peníze po kostelech a jinde, abychom pomohli lidem zaplatit ubytování. Protože tady jinak neexistuje možnost bezplatného noclehu pro cizince bez domova.

Je mongolská komunita v ČR sjednocená a organizovaná?

Aby mohla být organizovaná, je potřeba, aby tady byli lidi dlouhodobě. Musí mít především jistý pobyt, aby měli v ČR perspektivu a musí mít profesní schopnosti. Například spolupracujeme s právníkem, sociologem, tělocvikářem, zpěvačkou. Většina z nich tu pracuje jako dělníci, ale mají navíc potenciál rozvíjet komunitní činnost a pomáhají mi. Bohužel s nimi často člověk nemůže dlouhodobě počítat, protože není jisté, kdy jim skončí vízum. Hlavně kvůli permanentní nejistotě s vízy nemůže být naše sdružení a celá mongolská komunita v ČR stabilní a rozvíjet se.

Je takových sdružení jako je to vaše po ČR víc?

To nevím. Já spolupracuji s českými organizacemi, třeba s Charitou, s městem, s Člověkem v tísní, Poradnou pro občanství. Využíváme jejich profesionální služby a já funguji jako tlumočnick.

Komunikujete s mongolskou komunitou napříč ČR? Víte, co se děje v jiných městech?

Organizovaně se neděje nic, ale na nás má hodně lidí kontakty. Především zrovna přijela jedna novinářka z Olomouce. Má tu už trvalý pobyt, tak s ní vidím dlouhodobou spolupráci. Dohodly jsme se, že bude o naší organizaci informovat v mongolštině. Než se ale vytvoří základna, trvá to strašně dlouho.

Jak komunikuje komunita mezi sebou navzájem?

My máme webovky, ale spousta lidí nemá internet.

Ale pořádají se například celorepublikové sportovní dny pro celou komunitu, to ji nespojuje?

Ty budou teď o Velikonocích. Ale to dohromady komunitu nedává, to je jenom sportovní událost.

A existuje v rámci komunity někdo, kdo by ji reprezentoval vůči státu? Například teď v době hromadného propouštění je to jistě aktuální.

My teď sepisujeme seznamy lidí, co mají zájem o dobrovolný návrat. Spolupracujeme s Poradnou pro integraci. Občas se účastníme konferencí, zatím spíše pozorujeme. Jde o to, aby se tady vytvořila skupina lidí, kteří tu už žijí dlouhodobě, mají zde perspektivu, a mohou přispívat svými schopnostmi, jako například ta novinářka, už je tady pět let, má trochu peněz, dělala nějaké studie. Taky máme české dobrovolníky, jedna studentka nám například pomáhá s psaním českých dokumentů.

Změnilo se zaměření vašeho sdružení před krizí a během krize?

Dříve jsme spíše pořádali kulturní a společenské akce. Teď už jenom řeším základní problémy a hlavně řeším, kdo se chce vrátit domů a jak to zařídit.

Je hodně lidí, kteří chtějí využít možnosti dobrovolných návratů?

Ano. Chtějí využít ten vládní program. Ale nevíme, co budeme dělat s těmi, co tu jsou nelegálně. To je velký problém. Budeme se snažit prosit stát, aby nelegálové také mohli odjet, oni taky často chtějí domů. Mělo by se jim vyhovět, když chtějí odsud odjet. Ale nechtějí riskovat to, že by se sem nesměli mnoho let vrátit.

Jak je to v mongolské komunitě se zdravotním pojištěním?

Je běžné, že Mongolové zde nemají adekvátní zdravotní pojištění. Protože agentura za ně neplatí zdravotní pojištění.

Dá se proti těmto praktikám agentur nějak bojovat?

Nedá, je to všechno propojené, mafií, korupcí. Agentury nebo zaměstnavatel za to nenesou odpovědnost. Když zaměstnanec je nemocný a přitom neměl zdravotní pojištění, je to jenom jeho problém, i když za to třeba vůbec nemohl. Necháávají je pracovat načerno a je jim to jedno.

A lidé si na to nestěžují?

Mají strach, kdyby na ně přišla kontrola a zjistila, že tu de facto pracovali načerno, okamžitě ztratí svůj pobyt v ČR. Jsou na agenturách závislí a nemůžou říkat nic proti nim. Jsou v takové pasti.

A hraje velkou roli to, že cizinci neumí česky?

To ano. To určitě, to je úplně první problém.

A jakou máte zkušenost s tím, jak se tady cizinci snaží naučit česky?

Když mají problémy s vízem, tak nechodí do školy. Protože neví, jakou má v ČR perspektivu a jestli má smysl chodit na kurzy nebo ne. Když má někdo trvalou práci a nemá už tolik hlad, tak se chce učit česky.

A jakou máte zkušenost s komunikací s jinými úřady než cizineckou policií? Například s úřadem práce?

Navrhuji změnit na: Na úřadu práce cizinec samotný moc nezmůže, jen pokud má plnou moc od agentury, pro úřad práce je partnerem především agentura práce nebo zaměstnavatel. Úřad práce by mohl komunikovat i přímo s cizinci, ale většinou nechtějí, aby nevzniklo korupční prostředí.

A komunikace v nemocnicích?

V nemocnici je problém, když například nezavolají tlumočnicka při propouštění pacienta, který pak vůbec neví, jakou má mít následnou léčbu a co má dělat. Ale pacient na tlumočnicka často nemá, a nemocnice tlumočnicky neplatí. Jinak záleží na konkrétních sestřičkách a doktorech. Ale nestává se, že cizince neošetří. Ale měla jsem případ jednoho novorozence, kterému jsme nemohli najít doktora, protože žádný nevěřil, že bude mít pojištění. Dlouho to trvalo, než se našel doktor.

Stále sem přicházejí noví lidé z Mongolska?

Slyšela jsem, že ano.

A co by se mělo udělat v Mongolsku, aby tam lidé dostali korektní informace o situaci v ČR?

Myslím, že teď přes média už lidé dostávají informace. Zlepšilo se to. Mongolští novináři o situaci v České republice píší.

Děkuji Vám za rozhovor.

Článek vznikl v rámci projektu "Czech Made?" Multikulturního centra Praha za podpory Evropské komise.